

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 15 ФЕБРУАРА 1872.

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЋА МЕСЕЧНО. —
ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ІІІ А Р А Н.

(Наставак.)

Савка. Е, та добар је он, поштен човек, само, знаш, што на женске мрзи. Једнако говори, да луђих створења на свету нема, него што су жене. Па и мене тако по преко гледи! Све ми је страх кад морам на бунтар по воду доћи. — У зао час, да нас овде заједно види, било би и мени и теби! — Идем ја Станко, јер нисам рада да ми што ружно рекне. Збогом! (Хоће да иде.)

Станко. Та чекај, Савчице, не ће он доћи. — Чекај, Савчице, да ти се бар пофалим, како сам добро испите положио. Сад би могао бити учитељ у сред Новога Сада. — Савка, је ли Савчице, — а би ли ти волела бити учитељка?

Савка. Збогом! (Оде брзо кроз деру у своју башту.)

Станко. Та ваљда смем и ја твоју башту видети, — то ми ваљда не ћеш забранити. (Оде за њом.)

ПРИЗОР II.

Панта. (Улази с ашовом у руци.)

Панта. Кажем ја, не сади овде лукац, овде је лане кромпир био, не ће ваљати — ајак, не слуша жена, па ето шта је изнисло, — та није ни лук већ арпацик. Не ћу ни семена извадити! Та не ћу ти слушати жене, да јој је звезда Даница на челу! Право је казао стари грк Дуза: у жене је велика коса, ал' у глави ни а! — Та ја сам читao старе књиге, старе вилозове, па

ни један жени не верује. Што је год било покора, све је са жена, — ал' паметно што, то нити сам за коју чуо нити видео. — Човек ти је тек, човек! Та само кад по-мислим: Ко је изумео димшић? — Човек! Ко пише књиге и календаре? — Човек! — Ко води војску? Ко прави сатове? Ко зида Ћуприје, грађове? Ко лије топове? — Све човек, па човек! — А жена, жалосна јој мајка, — ху, та само једну да видим, која је што измудрила ил' изумела, или се чему досетила, да чујем само паметне речи од које, да се чему довије, да што измудри, ајак — окрени је овамо, обрни је онамо, де пала ту и остала. Ето и. пр.ја — како ми је Бог разума дао, како сам силне календаре проучио, — куд би ја могао дотерати, да не морам ваздан слушати женино ачење, и дедачење. Хоће нешто и она да зна — а кад тамо, а оно мућак! Ал' мој ће Станко у богословију, па таки у манастир. Ту нема кецеља и машлија, ту може човек шта урадити, може се баш и прославити; (Копа.) Дед' да ја ово мало докопам, док сам сам, — јер после — где, Бога ми, ево је!

ПРИЗОР III.

Ана и пређашњи.

(Носи котарицу у руци и води Станка за руку, — шапче му да остане, а она ступи напред.)

Ана. Панто, ти си данас вредан. (Спусти корпу, из које публика види од шарана реп.)
(Наставиће се.)

С Р И С К О Н А Р О Д Н О П О З О Р И Ш Т Е .

С Р И С К О Н А Р О Д Н О П О З О Р И Ш Т Е .

(„Он и она“, „Честитам“, „Мила.“) Та три комада приказивана су 10. фебруара. Први је нека врста испанјолске покондирене тикве у лицу господских службеника, чијим се беспослицама, таштинама и будалаштинама сити насмејасмо, нарочито поред изврсне игре Ружића и Ружићке. — Други комад стекао је овога пута опште задовољство, по што је сам писац променио неке ситнице у њему. С радошћу потврђујемо и то, да ова представа беше још боља по први пут, у свему, које неје само знак глумачке марљивости, него и пажње њихове према домаћим производима. Јаким Сапун (Рашпић) је својом импровизацијом, да не сме остатак испевати, „јер је ту — суд“ изазвао подуже бурно пљескање. — Трећи је комад поповљен на захтевање с вишне страпа. Ружићка га је одиграла познатом својом уметношћу, живахније по први пут, обрадовавши нас још к томе изненадним певањем. **Б.**

(„Нашла врећа закрпу“) зове се шаљива игра у два раздела коју је посрбио Л. Телечки и коју смо гледали у петак 11. о. м. Кад узмемо да оценимо ово позоришно дело по тоталном утиску, које оставља за собом, то можемо рећи да цела његова вредност лежи у томе, што весели слушаоце. Али то увесеље не долази од весела по себи замишљаја, ни од веселих ситуација, па ни од хумора у говору: тога свега нема у овоме делу; него од недостатка здрава разума у делујућим лицима, што чини те се гледалац смеје, али при том угњиже срамени. Из сваке појаве провирује нам по једна заблуда садањег друштва француског, а највећу од свију узео је писац да расправља с позорище пред нама, а то је питање о миразу. Драматургу француском није могуће удать на позорищи своју љубавницу, ако јој од куд год не нађе бар 20 хиљада франака годишњег дохотка. Не нађе ли, љубавница мора на позорици да умре и — драма се преруши у трагедију. Начело садањег века, да је разна снага и способност за рад прави капитал, који носи поуздан интерес, начело, којега тобож Французи хоћеју да су гласило — то исто начело, што је кроз мишетотова уста „l'homme doit gagner pour deux“ прокрастарило целу интелигентну Јевропу, то начело као да није допрло до француске глумионице. Мираз, то је калај, којим спаја челик-момка за дедовојку, али не мираз што ће наравна и чуварна средереда кућишта — жена — да скује од сухога злата, него онај други, што остаје иза каквог богатог стрица или ујака, и што припомаже, да се што боље прођерда и мужевљева тековина. — Есенција „вреће и закрпе“ је мираз, — овај други наравно.

Без тога у делу нико и не мисли на женидбу и уладбу; ни љубавници, а то ли њихови родитељи. Истина девојка има мираза, има пуних двадесет хиљада форината, али то је мало за њеног адвоката љубавника, и ми му то верујемо, јер он у читавом делу не уме ни себе самог да заступа, те за то оставља пре процес његовим „слатким“ родитељима. Оцу његовом посластичару осладила се кућа доктора Киселића; он тражи у њојзи известан доходак своме сину младожењи, па да би га и нашао, стаје „на велике ноге.“ Он иде Киселићу на консултацију и плаћа за њу два дуката — суму од толико и толико негда продатих колачића. А доктор зна да некан отац тражи више новаца него девојку, па му труни очи великим и богатом праксом, са сјајним изгледима својим, са отменим познанствима и с наливрејсаним слугама. Лаж за лаж. Посластичар му ни за длаку не уступа, јер и иза његових леђа стоји вешта режисерка целе комедије, као иза докторових, а то је гђа посластичарка. Жене воде ушки двојобој за златно руно; мужеви су секундантни, а љубавници гледе из прикрајка шта ће да се забуде — то је публика у позоришном делу. Додајмо још као шарену стафажу неколико најмљених слугу, који стоје као пасивна илустрација свију лагарија, што се нама на очиглед легу на позорници, и причекајмо уја Пириватру да дође на крају и да буда ласте лажове демаскира с уверавањем, да отац девојчине не може више дати својој Ђерци од двадесет хиљада, али да ће он (т. ј. Пириватра) загладити његово разметање са истом свотом, и ми смо приспели до кулминације драматског рада, а писац до краја. Ми се смејемо, смејемо се слатко, али кад се запитамо, шта смо чули и видели, тада, дабогме, долази најсмешније: ми се смејемо, што смо се смејали.

Намера је испчева била, да исмеја родитеље, који замазују свету очи великом миразом у жељи, да тиме себе same акредитују. С тога би могли оправдати труд преводиочев, јер знамо с њиме заједно, да тога бива и у нас. Али то не можемо да појмимо, за што је он посрбио овог понемченог Француза. У докторову карактеру нема ни једне, ама баш ни једне српске пртице; и сам начин разметања с кћериним миразом није српски. Као лекара већ не можемо ни како да га разумемо ми Срби, јер за таквог шарлатана (не шерета) ми нити имамо потребе ни — дара. А као човек, као муж, он већ није „отљуд“ Србин, па ма се он ваздан продавао за Србина. Таквих јалових мекушаца нема у нас. Тако исто стоји и са Сомчићем. Не можемо никако да га примимо за алвацију — а по-

сласничара у нас нема. А жене? Ну, с њима би се већ пре могли помирити; оне се код свију народа радо — шире. О љубавницима не можемо ишта рећи, што се они у делу и не истичу. Остаје нам дакле Пириватра, стереотипна фигура, проста, али разборита човека радника, који је свуда једнак, за то, што му рад не допушта да се бави с безнослицима; и две служавке, испомућена чада са села немачког или мађарског — све једно. Њихов је рад свуда један исти: да иду на пијацу на рачун госпође, и на игралиште на рачун љубавника. На што дакле од ових добрих хуманиста правити на силу Бога Србе. Мислимо, да би их боље разумели, да су остали у преводу оно што су у оригиналу, али овако не могосмо да их разумемо.

Да речемо кају о игри. Брали је био у забуни, како ће да изрази тога жалосног доктора, који је пао под команду своје жене. Али мора му се признати, да се уменшио извлачио из забуне. Баш за то што га је добро представљао могасмо опазити да је тај Клеселић прави Sauerampfer. — Зорић нам беше одвећ мекана алва, а одвећ тврда пинкота. Он је пајвише морао осетити тешкоћу своје улоге, почем је њега преводилац одмакнуо далеко од доктора, деградујући га до алвације. Говор и гости морају се саглашавати са сталежом: Зорић је био виш „Zuckerbäcker“ него алвација. Маринковићка и Поповићева добро су представиле своје улоге. Добра је мисао Ј. Поповићева била, да дође на ручак у балској одећи; — тиме је најбоље обележила своју алвачку ноблесу. Пештић се у улози Пириватре слободно и правилно покретао на позорници. Усталачка студија даће му лено место међу нашим глумцима. Али нека не заборави други пут да пристојност иште, да скинемо шепшир кад улазимо у туђу кућу, па мада је кућа наших рођака а ми у њојзи — Пириватре. — Недељковић и Л. Хаџићева нису од тешких лагарија њихових родитеља ни дошли, да покажу свој љубавнички дар, у који ми ни најмање не сумњамо. — Рашић, француски зачинак у немачком комаду, прotrчао је преко позорнице као кувар на наше и публичино задовољство. К. Савићева и Л. Маринковићева дрбро су копирале карактерне улоге Ержу и Илону, у којима је преводилац показао више дара него писац.

На послетку ваља нам приметити, да је овај комад превео у Београду г. Д. Јоксић и називао га: „С поља гладац а из нутра јадац.“ (Оригинал: „Sand in die Augen“). Кад би Нови Сад лежао у белој Русији, не би нас изненадило што два добра позоришни радника троше на једно дело своје и тако скупо време, али овако..... Но ми не смемо да улазимо у компетенцију „Жиже“. J.

КЊИЖЕВНОСТ.

* (Нове књиге.) Изашла је књига **Факсимиле од рукописа знаменитих Срба**, склопио, на свет издао и историјски протумачио Ђорђе Раковић, свеска I. у Бечу 1871, на 4-ни стр. IV. и 10, са 16 таблица. Цена 1. фор. — У овој су свесци заступљени: Вук Стеф. Карадић, Петар Петровић Његош, Бранко Радичевић, Захарија Орфелин, Јован Рајић, Јован Белградија, Атанасије Стојковић, Стеван Стратимировић, Љукијан Мушпицки, Димитрије Давидовић, Јован Хаџић-Светић, Платон Атанацковић, Павао Стаматовић и Стеван II. Книћанин. Ови на камен снимљени рукописи знаменитих Срба владалаца, начелника црквених, книжевника, јунака и т. д. двојако су знатни за свакога изображеног Србина и другог Словенина: по садржају свом и тумачењу, јер несудо сада никде штампали, — и по рукоцисним цртама, из којих неки ходе да суде о карактеру човечијем. Гдекоје ће нам се писмо допasti чудноватошћу садржаја свог. Занимљиву ову књигу препоручујемо својим читаопима. Она је штампана у мало комада, а до распродаже њезине стајаће, ходе ли изаћи и друга свеска, у којој ће бити писма: кнеза Михаила Обреновића Вуку, генерала Саве Продановића, Димитрија Исаиловића, Симе Милутиновића, Радивоја Стратимировића, Станка Враза, Игњата А. Брилића, Д. Давидовића, Д. Фрушића, патријарха Василија Брикића, Стевана Новаковића, Севастијана Илића, митрополита Петра Јовановића, Павла Кенђелца, Павла Соларића, митрополита Јована Ђорђевића, Јована Мушкатировића, владике Данила Јакшића, Јована Стејића, Павла Берића, сведочба митроп. Мојсија Петровића. — Како су овака издања веома скуна, да не беше припомоћи Матице српске, које писац у предговору к овој свесци захвално признаје.

У Пешти је изашла прва књига **Дечијег света** или венца песама за малу децу, од Стевана В. Поповића. Цена 20 новч.

Изашла је прва месечна свеска Ženske bibliotike, коју издаје М. Фалковића у Загребу. Месечна цена 3⁰ нов.

Изашла је **Практична геометрија** за средње школе, од проф. Л. Шпанића, у Београду 1872. Цена 10 гр.

У Осеку изашла је књига: Zatočnica žena, од учитељке Фрањице Пакшецове, превод с немачкога. — Тежња је овој књизи да протумачи еманципацију жена, и да заступа њихове интересе. Стоји 1 ф.

У Загребу су изишле Narodne pjesme ugarskih Hrvata, које је склопио академик Ф. Курелац. Цена (20 табака) 1 фор, 20 новч.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТИПЛАТА

ПРЕДСТАВА 26.

БРОЈ 17.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 15 ФЕБРУАРА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

И И З В Ђ И С Е Р А.

позоришна игра у 2 раздела од Е. Холтаја, превео С. Д. К.

О С О Б Е :

Спајија	Лесковић.
Карло Валдау, његов ловац, доцније поштар	Недељковић.
Бори, закупник	Пешић.
Марта, његова жена	Ј. Поповићева.
Ана, њихова кћи	К. Поповићева.
Јован, слуга, доцније Ђорђе Капман	Ружић.
Јелка, собарица	Л. Хацићева.
Јован, црнац	Лукић.
Наредник	Хацић.
Први војник	Рашић.
Други	Станчић.

Војници. Сељаци.

Збива се у Немачкој око половине прошлога века; друга радња збива се на 15 година после прве.

Г. К. ПОПОВИЋЕВА У УЛОЗИ АНИНОЈ КАО ГОСТ.

У среду 16 фебруара први пут: „МАРИЈАНА“. Драма у 5 чинова, превео Манојло Хрваћанин-Србендић.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5. н. а. вр. и то: у трговини Пере Попадића, Наје Миросављевића, Стеве Ратковића и Јоце Филиповића, у сри. народној задружној штампарији, у позоришној писарници и увече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.